

**ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ЧИТАННЯ**

У статті висвітлюють сучасні аспекти методичної підготовки студентів - майбутніх фахівців початкової школи - на заняттях англійської мови під час навчання читання.

Ключові слова: методична компетентність, читання, початкова школа, англійська мова, майбутні вчителі, професійний, фахівець.

Сучасний етап розвитку суспільства зумовлює зростаючу потребу у формуванні творчої особистості та методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи на уроках читання. Реалізація цього завдання покладена на систему освіти, яка сьогодні потребує принципово нових підходів до професійної підготовки вчителя третього тисячоліття, фахівця нової генерації.

Читання являє собою одним із важливих засобів отримання інформації, тому вміння читати англійською мовою в наш час є важливим аспектом професійної майстерності. Навчити читати англійською мовою означає створити передумови для розширення та поповнення загальної освіти та надати можливість передумови для розширення та поповнення загальної освіти. Учитель англійської мови початкової школи покликаний вирішувати завдання, пов'язані з мотивацією вивчення молодшими школярами англійської мови, комунікацією англійською мовою, розвитком психічних пізнавальних процесів та емоційно-вольових якостей особистості учня, формуванням навчальної діяльності в оволодінні англійською мовою (АМ). Для вирішення цих завдань учителю необхідні базові знання та вміння про англійську мову і методику її навчання. Мотивацією щодо вивчення англійської мови служить професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої англійської літератури за фахом. Тому

однією з особливостей оволодіння АМ у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є її професійно-орієнтований характер [2, с.165].

Навчання читання передбачає виконання студентами системи навчальних дій, що поступово ускладнюються, завдяки чому здійснюється перехід від недиференційованого до диференційованого читання, а від нього - до читання з різними завданнями. Залежно від характеру завдань, що вирішують у конкретній навчальній ситуації, розрізняють ознайомлювальне, переглядове і вивчальне (поглиблене) читання. Професійна спрямованість у навчанні читання виражається головним чином у тематичній орієнтації текстів на спеціальність студентів, а також у послідовному (поетапному) розширенні сфери використання студентами отриманої під час читання інформації зі своєї спеціальності.

Актуальність проблеми формування методичної компетенції майбутніх учителів англійської мови (АМ) початкової школи зумовлюється низкою чинників. Розбудова української державності висуває перед вітчизняною системою освіти завдання вільного володіння громадянами АМ, що зумовлює обов'язкове її вивчення з другого класу згідно з чинною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів і відповідно вагомість професійної, в тому числі методичної, підготовки вчителів АМ початкової школи [4, с. 40]. Професійна компетентність учителя, яка включає й методичну компетентність, слугує вагомою передумовою успішного оволодіння англійською мовою молодшими школярами. Соціальне замовлення початкового етапу іншомовної освіти на вчителів АМ та потреба в наукових дослідженнях теорії і практики формування методичної компетенції вчителя АМ початкової школи в аспекті загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти обумовлюють актуальність і доцільність дослідження проблеми формування у студентів – майбутніх учителів АМ початкової школи – методичної компетентності. Методична компетентність учителя АМ початкової школи є сукупністю його методичних знань, навичок

і вмінь та індивідуальних, суб'єктних й особистісних якостей, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвивальний аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з АМ, а також спілкуватися з учнями [3, с.93-95].

Важливість методичної підготовки для подальшої роботи майбутнього вчителя англійської мови підкреслюється багатьма авторами. Так, наприклад, Т.Ю.Тамбовкіна визначає методичну компетентність учителя іноземної мови як уміння планувати педагогічну діяльність, уміння адекватно використовувати широкий спектр методичних прийомів стосовно віку учнів і поставлених цілей навчання, вміння орієнтуватися в сучасній методичній літературі, здійснюючи відповідно до умов вибір посібників та інших засобів навчання, готовність і бажання підвищувати свій професійний рівень [7, с.63].

Методичну компетентність учителя англійської мови початкової школи під час навчання читання доцільно визначати як сукупність його знань, навичок, умінь і здібностей щодо формування в учнів, зокрема молодшого шкільного віку, кожного виду іншомовної комунікативної компетентності як на уроках, так і в позакласній роботі з англійської мови. Актуальність та недостатня розробленість зазначеної проблеми, об'єктивна потреба в удосконаленні методичної компетенції майбутніх учителів початкової школи обумовили вибір цієї роботи.

Мета статті - обґрунтувати систему ефективного формування методичної компетентності в іншомовному читанні майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки у ВНЗ за умов кредитно-модульного навчання. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: 1) визначити зміст поняття "методична компетентність" учителя початкової школи; 2) дослідити особливості формування методичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи під час навчання читання.

Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення теорії пізнання, педагогіки, психології та інших галузей знань, що містять найважливіші принципи аналізу соціально-психологічних і педагогічних явищ, філософські ідеї та висновки щодо тенденцій розвитку освіти в Україні, теоретичне обґрунтування змісту й форм організації навчального процесу в галузі професійної підготовки педагогів, що базується на системно-структурному та системно-діяльнісному підходах та діалектичному характері взаємодії суб'єктів освітнього процесу, враховуючи гуманістичні пріоритети сучасної професійної освіти. Теоретичну основу дослідження становлять: положення філософії освіти – В.Андрущенко, І.Бех, І.Зязюн, В.Кремень; психологічної теорії діяльності – Л.Виготський, В.Давидов, Г.Костюк, О.Леонт'єв, С.Рубінштейн; теорії педагогічної діяльності – Н.Кузьміна, М.Євтух, В.Сластьонін; теорії формування комунікативної особистості педагога та її професійно-педагогічного становлення – О.Бодальов, В.Бондар, П.Гусак, А.Капська, А.Маркова, О.Мороз ; психологічні концепції сприймання й розуміння іншомовного тексту – І.Зимня, А.Бердичівський, З.Кличникова; лінгвокультурознавчі концепції навчання іноземної мови – І.Бім, Є.Верещагін, В.Костомаров, Г.Китайгородська, Є.Пассов, Г.Томахін, Н.Шумарова.

Методична компетентність учителя англійської мови початкової школи – сукупність його методичних знань, навичок й умінь та індивідних, суб'єктних й особистісних якостей, що функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, умотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з іноземної мови через та під час спілкування з учнями [6,с. 5]. Методична компетентність включає володіння різними методами навчання, знання загальних дидактичних методів, прийомів і умінь застосовувати їх у процесі навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і умінь у процесі навчання.

Т.Ю.Тамбовкіна визначає методичну компетентність учителя англійської мови як уміння планувати педагогічну діяльність, уміння адекватно використовувати широкий спектр методичних прийомів стосовно віку учнів і поставлених цілей навчання, уміння орієнтуватися в сучасній методичній літературі, здійснюючи відповідно до умов вибір посібників та інших засобів навчання, готовність і бажання підвищувати свій професійний рівень [5, с.63].

Т.Ощепкова та її співавтори вважають, що методична компетентність учителя англійської мови початкової школи складається зі знань технології навчання мови, продуктивних і рецептивних умінь та здібності застосовувати їх у школі. Системою методичної освіти майбутніх учителів англійської мови початкової школи передбачено такі організаційні форми навчання, адекватні умовам кредитно-модульної системи та спрямовані на: 1) набуття студентами знань – лекції, семінарські заняття, навчальні екскурсії, консультації; 2) оволодіння навичками й уміннями – практичні заняття, навчальні конференції, педагогічна практика; 3) контроль знань, навичок й умінь – курсова й випускна кваліфікаційна роботи, педагогічна практика. Методична компетентність випускників ВНЗ полягає в оволодінні засобами, шляхами, формами, методами, прийомами педагогічних впливів (як виховання, так і перевиховання) та продуктивному їх використанні й диференціації; в умінні ефективно застосовувати теоретичні професійні знання в практичній профілактичній діяльності [1, с.48-51].

Отже, у визначенні поняття "методична компетенція вчителя іноземної мови", зокрема початкової школи, мають бути відображені не лише знання, навички, уміння й здібності студента у володінні ним усіма видами іншомовної комунікативної компетенції, але й методичні знання, навички, уміння й здібності щодо формування в учнів, зокрема молодшого шкільного віку, цих самих видів іншомовної комунікативної компетенції як на уроках, так і в позакласній роботі з іноземної мови. Читання – це процес розуміння написаного або друкованого тексту з метою отримання інформації та/або

інтелектуального/емоційного задоволення на основі нових ідей, думок, вражень, емоцій тощо, «вичерпаних» зі змісту прочитаного тексту та «присвоєних» шляхом їх перекодування в індивідуальні особистісні смисли [4, с.187-205]. Виділяють провідні фактори, що впливають на формування мовленнєвої компетенції в читанні та етапи її формування:

1. Фактор мовленнєвих навичок.
2. Фактор умінь.
3. Фактор режимів (видів) читання.
4. Фактор потенційного словникового запасу.
5. Фактор загальної стратегії роботи над новим іншомовним текстом.
6. Фактор екстенсивного або інтенсивного читання
7. Фактори автентичності/оригінальності/адаптованості текстів для читання
8. Фактор складності текстів для читання за обсягом, мовними /логіко-композиційними особливостями та особливостями способу викладення
9. Фактор темпу читання
10. Фактор змістовної цінності/цікавості текстів для читання

Отже, майбутнім учителям необхідно досягти певного рівня розвитку мовленнєвої компетентності в читанні. Студенти повинні навчитися вільно та в різних режимах читати тексти, які необхідні для успішного проведення практичних занять з іноземної мови, та удосконалювати методичну компетентність.

Перспективами подальшої наукової роботи в цьому аспекті є вдосконалення методики формування методичної компетентності майбутніх фахівців під час навчання іншомовного читання, звертання особливої уваги на підготовку системи методичних діянь, орієнтованих на формування інтегральної особистісної якості в майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки. Матеріали цієї роботи можуть бути використані викладачами як педагогічних вузів, так і установ системи

підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, а також авторами підручників і методичних посібників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко О.Ф. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя ІМ для початкової школи/ О.Ф. Бондаренко, О.Б.Бігич // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 48-51.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя./ Н.Д.Гальскова – М.: АРКТИ, 2000. – 165 с.
3. Дронов В.В. Психологические и методические основы обучения иностранным языкам детей младшего возраста./ В.В.Дронов // Иностранные языки в школе. – 1985. – №4. – С. 93-95.
4. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник для студентів./ Під ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, – 1999. – 320с.
5. Розенбаум С.М. Проблемы психолого-педагогической и методической подготовки вчителя іноземної мови / С.М. Розенбаум, О.Є.Самойлов // Методика викладання іноземних мов. – К. : Рад. шк., 1989. – №18. – С.3-9.
6. Соколова Н.Г. Билингвальные аспекты методической подготовки студентов педагогического колледжа к межкультурному профессионально-ориентированному общению: Автореф. дисс. канд. пед. наук./Н.Г.Соколова – 13.00.02. – М., 1999. – С. 5.

И.В.Валуева

ФОРМИРОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ВО ВРЕМЯ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ

В статье освещаются современные аспекты методической подготовки студентов – будущих специалистов начальной школы на занятиях английского языка во время обучения чтению.

Ключевые слова: методическая компетентность, чтение, начальная школа, английский язык, будущие учителя, профессиональный специалист.

THE FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS
DURING THE STUDY OF READING

The contemporary aspects of methodical training of students – the future specialists of primary school on the English classes during teaching of the reading are interpreted in the article.

Key words: methodical competence, reading, primary school, future teachers, professional specialist.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА: Валуєва Ія Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету

Валуєва І.В. Формування методичної компетентності студентів під час навчання іншомовного читання. // Збірка наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 63. – Херсон: ХДУ, 2013. – С.255-259.